

blev nedlagt flere og flere Bøndergaarde, bestandig fremkom mere og mere Hovedgaardsjord, hvorved der bestandig blev Trang til mere og mere Høveri. Men det er jo derhos ogsaa overhovedet besynderligt, at der er blevet lagt nogen synderlig Vægt paa den omtalte Controvers med Hensyn til Spørgsmaalet om Landgilden, og det selv i en senere Tid, da man har begyndt at forhøje Landgilden, eftersom der jo dog ikke er nogen Tvivl om, at Indfæstningen ikke er undergivet nogen Bestemmelse om Størrelsen, og det jo ikke er tænkeligt med nogen Virkning eller nogen Betydning at gøre Landgilden uforanderlig, naar man ikke med det Samme gjør Indfæstningen uforanderlig; uden det vilde jo en Foranstaltning i førstnævnte Henseende være aldeles betydningløs. At nu de Mænd, som i Aarene 1780 gennemførte hele Landboreformen, og hvem det ganske vist i allerhøieste Grad skyldes, at Tilstandene her i Landet nu ere saadanne, som de ere, ingenlunde have været i Tvivl om, at Indfæstningen kunde sættes til hvilken Høide, man vilde, ja, at det Samme ogsaa var Tilfældet med Hensyn til Landgilden, kan jeg for mit Vedkommende ikke nære nogen Tvivl om, og jeg kan ikke indsee, hvorledes man kan anføre noget som helst Datum af Betydning for det Modsatte. Dvertimod taler efter min Overbeviisning hele den Tids Lovgivning paa det Allerbestemteste for min Anskuelse. Naar min ærede Nabo (Lehmann) igaar henviste til en enkelt Bestemmelse, hvori der specielt nævnes, at Landgilden skulde kunne forhøjes efter Udskiftningen, saa maa jeg sige, at det forekommer mig, at man paa ingen Maade derfra kan hente noget Argument. Det er jo aldeles klart, at dersom de Mænd, som dengang stode i Spidsen for Landboreformen, virkelig havde troet, at der ifølge Lovene fandt en saadan Indskrænkning Sted i Eiendomsretten, som forhindrede Jorddrotterne fra at forhøje Jordrenten saa meget, som Tidsumstændighederne tillode, saa kunde det aldrig være faldet dem ind at foreslaae en Tilladelse givet til en ubestemt Forhøjelse af Landgilden. Det vilde jo have været den allerstørste Uretfærdighed; det vilde have været at forære Godseierne en Eiendom, en Formue, som de ikke havde.

Det er derfor Noget, som umulig kan have været de paagældende Mænds Mening. Men jeg skal ikke forfølge disse Betragtninger videre. Jeg troer i Virkeligheden, at den ærede Landsthingsmand, hvem jeg hentyder til, (Lehmann) i Løbet af sit Foredrag maaskee blev dreven videre, end han egentlig selv havde tænkt sig at ville gaae. Det er jo klart, at naar man vilde tænke sig det som en Mulighed at faae Landgilden gjort uforanderlig og at faae Indfæstningen slaaet fast, saa vilde dertil høre som et nødvendigt Supplement til lige noget Andet, og det var, at man fik en bestemt Person, hvem den Gaard eller det Sted tilkom i Fæste, for hvilket Landgilden eller Indfæstningen skulde slaaes fast; thi ellers vilde der jo blive en Concurrence imellem Alverden om at faae Gaarden til den faste lave Landgilde og den lave Indfæstning, og de Priser, som Concurrenceforholdene saaledes vilde medføre, maatte betales alligevel underhaanden. Noget Saadant vilde altsaa være et nødvendigt Supplement; men det er jo nu fuldkomment anerkjendt af den ærede Landsthingsmand selv, at Fæsteren ikke har nogen Medveiendomsret til Gaarden. Det er ikke paa en saadan Medveiendomsret, at han har støttet den af ham foreslaaede Dvotapart, men det er paa Statens Dveriendomsret; og det er jo ogsaa det, der nu er det Almindelige. Det er denne Dveriendomsret, som man bestandig har hørt fremhæve under Forhandlingerne i den nærværende Session som det egentlige Grundlag for den Dvotapart, der skal tilstaaes Fæsterne.

Jeg anerkjender nu fuldstændig Statens Dveriendomsret, det vil sige, jeg anerkjender Statens Tilsynsret, som man ogsaa, om man vil, kan kalde Statens Dveriendomsret. Det er ganske vist, at denne Tilsynsret eller denne Dveriendomsret er bleven benyttet i en ganske overordentlig Grad netop med Hensyn til Fæstegodset. Den kan imidlertid benyttes med Hensyn til al Eiendom her i Landet, og jeg erkjender selv, at en af de Maader, hvorpaa denne Dveriendomsret gjør sig gjældende, er som Statens Beskatningsret. I Kraft af Statens Beskatningsret kan Staten komme til at træffe Dispositioner, som kunne berøve den paagældende Eier Noget af hans Formue. Theoretisk lader Statens